Moara cu noroc de Ioan Slavici

Tema și viziunea despre lume într-o nuvelă realist-psihologică

Scrie un eseu de 2-3 pagini, în care să prezinți *tema și viziunea despre lume*, reflectate într-o nuvelă studiată. În elaborarea eseului, vei avea în vedere următoarele repere:

- C1. Evidențierea a două trăsături care fac posibilă încadrarea textului studiat într-o specie, într-un curent cultural/literar sau într-o orientare tematică;
- C2. Comentarea a două secvențe relevante pentru tema textului studiat;
- C3. Analiza a două elemente de structură, compoziție și de limbaj, semnificative pentru romanul studiat (de exemplu: acțiune, conflict, relații spațiale și temporale, incipit, final, tehnici narative, perspectivă narativă, instanțele comunicării narative, registre stilistice, limbaj etc.)

Cerința-reper	Dezvoltarea
I. Introducere	Ioan Slavici este unul dintre reprezentanții realismului clasic , un autor moralist, un fin psiholog și un creator de tipologii. Publicată în 1881 în volumul de debut " <i>Novele din popor</i> ", nuvela realistă, de factură psihologică " <i>Moara cu noroc</i> " devine una dintre scrierile reprezentative pentru viziunea lui Ioan Slavici asupra lumii și asupra vieții satului transilvănean. Mihai Eminescu aprecia faptul ca personajele acestor nuvele "nu numai ca seamănă în exterior cu țăranul român, în port și vorbă, ci cu fondul sufletesc al poporului".
C1. Evidențierea a două trăsături care fac posibilă încadrarea textului studiat într-o specie, într-un curent cultural/literar sau într-o orientare tematică;	
II. Argumentarea	
a. Specia nuvelei b.Nuvelă psihologică	"Moara cu noroc" de Ioan Slavici ilustrează specia nuvelei, caracterizată printrun fir narativ central, o construcție epică riguroasă și un conflict concentrat. Personajele relativ puține scot în evidență evoluția personajului principal, puternic individualizat. Este o nuvelă psihologică deoarece înfățișează frământările de conștiință ale personajului principal, care trăiește un conflict interior, moral și se transformă
c.Curentul realist	sufletește. Analiza protagonistului se realizează prin tehnici de investigare psihologică: monolog interior, stil indirect liber, scene dialogate, însoțite de notația gesticii și a mimicii. Nuvela ilustrează curentul realist prin: tema familiei și a dorinței de înavuțire, obiectivitatea perspectivei narative, includerea de personaje tipice pentru o categorie socială (Ghiță reprezintă tipul cârciumarului dornic de îmbogățire, Pintea este jandarmul, Lică este Sămădăul, dar și tâlharul), verosimilitatea, prezentarea veridică a societății ardelenești din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, tehnica detaliului semnificativ prezentă în descrierea drumului și a locului de la Moara cu noroc, dar și în portretizarea lui Lică.
C2. Comentarea a două secvențe relevante pentru tema textului studiat;	
1.Tema	"Moara cu noroc" de Ioan Slavici are ca temă consecințele nefaste și dezumanizante ale dorinței de îmbogățire. Tema poate fi privită din mai multe perspective. Din perspectivă socială, nuvela prezintă încercarea lui Ghiță de a-și schimba statutul social (din cizmar vrea să devină cârciumar) și de a asigura familiei sale un trai îndestulat. Din perspectivă moralizatoare, nuvela prezintă consecințele nefaste ale dorinței de a avea bani. Din perspectivă psihologică, nuvela prezintă

conflictul interior trăit de Ghiță, care, din dorința de a face avere, își pierde treptat

încrederea în sine, libertatea și familia.

2.Scene reprezentative a. Incipitul

Cele două scene care ilustrează **tema banului** și **dezumanizarea** produsă de setea de înavuțire reprezintă prologul și epilogul nuvelei și sunt formulate sub forma a două teze morale. Soacra lui Ghiță afirmă la început: "*Omul să fie mulțumi! cu sărăcia sa, căci, dacă-i vorba, nu bogăția, ci liniștea colibei tale te face fericii"*, iar la sfârșit pune întâmplările tragice din nuvelă pe seama destinului necruță tor: "*așa le-a fost data!*...".

În dialogul din **incipitul** nuvelei, dintre soacră și Ghiță, se confruntă două concepții despre viață/fericire: bătrâna este adepta valorilor tradiționale, în timp ce Ghiță, capul familiei, dorește bunăstarea materială. Ghiță, cizmar sărac, dar cinstit și harnic, ia în arendă cârciuma de la Moara cu noroc, pentru a câștiga rapid bani, ca să-și deschidă un atelier de cizmărie. Cârciumarul nu este la început un om slab, ci dimpotrivă, voluntar, care își asumă responsabilitatea destinului celorlalți.

b. Excipitul

Finalul stă sub semnul tragicului, deoarece personajele care încalcă principiile satului tradițional sunt sancționate de justiția divină. Avariția, compromisul, infidelitatea sunt pedepsite aspru, iar inocenții (copiii și bătrâna) supraviețuiesc. Așadar, viziunea despre lume în nuvela lui Ioan Slavici are caracter clasic, moralizator.

C3. Analiza a două elemente de structură, compoziție și de limbaj, semnificative pentru textul studiat (de exemplu: acțiune, conflict, relații spațiale și temporale, incipit, final, tehnici narative, perspectivă narativă, instanțele comunicării narative, registre stilistice, limbaj etc.)

1. Titlul

Titlul nuvelei este mai degrabă **ironic**. Toposul ales, cârciuma numită *Moara cu noroc*, ajunge să însemne, mai curând, Moara cu ghinion, Moara care aduce nenorocirea, deoarece câștigurile obținute aici ascund nelegiuiri. Atâta vreme cât scopul acesteia este denaturat, hrana și adăpostul fiind schimbate pe băutură și tâlhării, și destinul arendașilor stă sub semnul damnării.

2.Perspectiva narativă

Perspectiva narativă este obiectivă. Întâmplările din nuvelă sunt relatate la persoana a III-a, de către un narator detașat, omniscient și omniprezent. Interferența dintre planul naratorului și cel al personajelor se realizează prin folosirea stilului indirect liber ("Ana își calcă pe inimă și se dete la joc. La început se miră c-a fost prinsă de silă; dar ce avea să facă? La urma urmelor, de ce să nu joace?"). Pe lângă perspectiva obiectivă a naratorului, apare tehnica punctului de vedere în intervențiile simetrice ale bătrânei, din incipitul și din finalul nuvelei.

3.Conflictul psihologic

Fiind o nuvelă psihologică, în "Moara cu noroc" de Ioan Slavici **conflictul central** este unul moral, psihologic, conflictul interior al protagonistului. Personajul principal, Ghiță, oscilează între dorința de a rămâne om cinstit, pe de o parte, și dorința de a se îmbogăți alături de Lică, pe de altă parte. Conflictul interior se reflectă în plan exterior, în confruntarea dintre cârciumarul Ghiță și Lică Sămădăul.

4. Coordonate spațio-temporale

În nuvela realistă, **spațiul și timpul** sunt precizate, ceea ce conferă **veridicitate**. Cârciuma de la Moara cu noroc este așezată la răscruce de drumuri, izolată, înconjurată de pustietăți întunecoase, fiind plasată sub semnul maleficului. Acțiunea se desfășoară pe parcursul unui an, între două repere temporale cu valoare religioasă: de la Sfântul Gheorghe până la Paștele din anul următor. Potrivit concepției populare, toate releel adunate peste an sunt purificate prin apă și foc.

5. Actiunea

Alcătuită din 17 capitole, cu prolog și epilog, nuvela are un subiect concentrat. În **expozițiune**, descrierea drumului care merge la Moara cu noroc și a locului în care se află cârciuma fixează cadrul acțiunii. Ghiță, un cizmar sărac, hotărăște să ia în arendă cârciuma de la Moara cu noroc, pentru a câștiga bani mai mulți și mai repede. O vreme, afacerile îi merg bine, iar primele semne ale bunăstării și ale armoniei în care trăiește familia nu întârzie să apară, scena numărării banilor, sâmbătă seara, fiind sugestivă.

Apariția lui Lică Sămădăul, șeful porcarilor și al turmelor de porci din împrejurimi, la Moara cu noroc, constituie **intriga** nuvelei, declanșând în sufletul lui Ghiță conflictul interior și tulburând echilibrul familiei. Lică îi cere să-i spună cine trece pe la

cârciumă, iar Ghiță își dă seama că nu poate rămâne la Moara cu noroc fără acordul Sămădăului.

Mai întâi, Ghiţă îşi ia toate măsurile de apărare împotriva lui Lică: merge la Arad să-şi cumpere două pistoale, îşi face rost de doi câini şi îşi angajează încă o slugă, pe Marţi, ,, un ungur înalt ca un brad".

Desfășurarea acțiunii ilustrează procesul înstrăinării cârciumărului față de familie și al dezumanizării provocate de dorința de îmbogățire prin complicitatea cu Lică. Datorită generozității Sămădăului, starea materială a lui Ghiță devine tot mai înfloritoare, numai că Ghiță începe să-și piardă încrederea în sine. Cârciumarul devine interiorizat, mohorât, violent, îi plac jocurile crude, primejdioase, se poartă brutal față de Ana, pe care o protejase până atunci, și față de copii. La un moment dat, ajunge să regrete că are familie și copii, pentru că nu-și poate asuma total riscul îmbogățirii alături de Lică.

Dornic să facă avere, se îndepărtează treptat de Ana și devine complicele lui Lică la diverse nelegiuiri, primind în schimb bani obținuți din jafuri și crime. Este anchetat în două rânduri, fiind acuzat de complicitate în jefuirea arendașului de unde este eliberat pe "chezășie", și chiar în uciderea unei femei și a unui copil. Își pierde imaginea de om cinstit pe care o avea în fața oamenilor. Frământările și neputința de a ieși brusc din înțelegerea cu Lică alternează cu momentele de sinceritate în care îi cere iertare soției. Cârciumarul se aliază cu jandarmul Pintea, fost hoț de codru și tovarăș al lui Lică, pentru a-1 da în vileag pe Sămădău, însă nu este cinstit nici față de acesta, căci dorește să își păstreze o parte din banii obținuți din afaceri necurate.

Punctul culminant ilustrează dezumanizarea lui Ghiţă. La sărbătorile Paştelui, Ghiţă îşi aruncă soţia în braţele Sămădăului, lăsând-o singură la cârciumă, în timp ce el merge să-l anunțe pe jandarm că Lică are asupra lui bani furaţi. Dezgustată de laşitatea soţului şi neştiind motivul real pentru care acesta plecase, într-un gest de răzbunare disperată, Ana i se dăruieşte lui Lică deoarece, spune ea, în ciuda nelegiuirilor comise, el e "om", pe când Ghiţă "nu e decât muiere îmbrăcată în haine bărbăteşti".

Deznodământul este tragic. Dându-şi seama că soția l-a înșelat, Ghiță o ucide pe Ana, fiind la rândul lui omorât de Răuţ, din ordinul lui Lică. Un incendiu provocat de oamenii lui Lică mistuie cârciuma de la Moara cu noroc. Pentru a nu cădea viu în mâinile lui Pintea, Lică se sinucide izbindu-se cu capul de un copac. Nuvela are final moralizator, sancţionarea protagoniştilor este pe măsura faptelor. Singurele personaje care supravieţuiesc sunt bătrâna şi copiii, fiinţele morale şi inocente.

În nuvelă, accentul nu cade pe actul povestirii, ci pe complexitatea personajelor, care par să aibă un destin prestabilit. Personajul principal, Ghiţă, este cel mai complex personaj din nuvelistica lui Slavici, un personaj "rotund", care trăieşte un proces al dezumanizării, cu frământări sufleteşti şi ezitări. Destinul lui ilustrează consecințele nefaste ale dorinței de îmbogățire.

III. Concluzia

"Moara cu noroc" de Ioan Slavici este o nuvelă realistă (prin temă, tipologia personajelor și stil) și o nuvelă psihologică, pentru că urmărește conflictul interior, frământările în planul conștiinței personajelor. Observarea este minuțioasă, detaliată și servește realizării unor psihologii complexe.